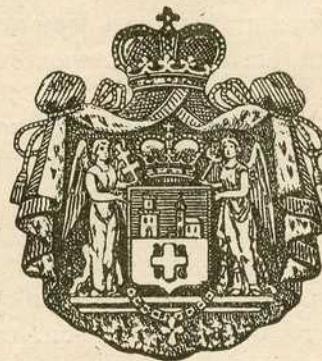

СРПСКИ СИОН

Год. XI

Број 19

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протопрезвитер Јован Јеремић

у Ср. Карловцима у недељу 15. маја 1901

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ САБОРСКОГА ОДБОРА

1897.—1900.

(Наставак)

О народно-црквеном *неприкосновеном фонду* имам навести ово.

Одлуком од 4. (16.) јуна 1897. бр. С.О. 1964/870 позване су овомитрополијске конзисторије, да обрачуне о примљеном епарх. канцеларијском паушалу од год. 300 фор. из неприкосновеног фонда, почињући од 1. јула 1897. концем свакога полгodiја, а свакако до конца месеца јула и јануара, саб. одбору тачно и уредно подносе. Одлуком пак бр. С.О. 4328/2324 ex 1897 објашњено је (епарх. конзисторији темишварској), које се потребе могу из тога паушала подмиравати.

Одлуком од 12. (24.) јуна 1898. бр. С.О. 4835/1472. дозначена је из овога фонда свата од 3225 фор. 08. нов. авр. *título* мањка дотације парохијскога свештениства епархије горњо-карловачке за годину 1898. на темељу §-а 13. I. Б. прев. кр. наредбе од 10. авг. 1868.

Одлуком од 23. септ. (5. окт.) 1898. бр. С.О. 6828/1685. је одобрена свата до износа од 200 фор. а. вр. ради уређења епархијске архиве у Плашком.

Под бр. зап. 1961. ex 1898. учињено је расположење, да се преосв. господи епископима почињући од 1. јануара 1899. годишња дотација исплаћује уместо тромесечно, *месечно* унапред, а исто тако и год. плата епархијским званичницима.

WWW.UNILIB.RS
О стању парници Ј. Грујића из Н. Сада и односно Марије Поповића из Београда против оставине блаженопоч. патријарха Германа Анђелића односно против овога фонда, имам част, настављајући на последњи извештај додати, да су све овопредметне парнице окончане осем парнице преко 80.000 фор. авр. — У свези са некима од ових парница је учињено претходно расположење ради своједобнога покретања кривичнога поступка.

Што се тиче нар. цркв. клирикално-школскога фонда наводим ово као најглавније.

Одлуком бр. С. О. 1176.30. ех 1897. дозвољена је свота у износу од 685. фор. а. вр., да се за богословијску књижницу набави латинско издање Миньове патрологије.

Обзиром на ту прилику, што је жупанија торонталска изјавила још 1896., да из закладе бив. вел. кикиндскога дистрикта од 10.950. фор. авр. у допуну плате професора срп. учит. школе сомборске, не може више давати 8% него само 4½ % камате, одлучио је всл. саб. одбор, да се услед тога исказани мањак своте за дотирање речених професора (тада са 383 фор. 25 нов.) од 1. октобра 1896. из клирикално-школскога фонда у течај стави и издаје; у исто доба је умољена речена жупанијска власт, да исту закладу преда на руковање нар. цркв. саб. одбору а свакако све дотле, док се ова предаја не би коначно спровела, у благајници нар. цркв. фондова и заклада уноси оне своте, које се на рачун тога фонда буду уплаћивале. Даље одлуке о овој ствари су под бр. С. О. 1194/33 ех 1897; С. О. 2144/871 ех 1897; С. О. 5852/2353. ех 1897; С. О. 4302/1350. ех 1898 и С. О. 8141./2550. ех 1898. са тим смером, да се ово питање у горњем смислу реши. А нарочито кад је торонталска жупанија под 11. окт. 1897. бр. 1591.38265. отписала, да овдашњу одлуку бр. С. О. 4911./1364. ех 1896 не усваја, него изјавила, да ће се у будуће издавати 5% камата у горњу сврху, да ће се водити контрола о употреби овопредметне своте код речене учит. школе и др. — учињена су потребна расположења, да се изнађе основно писмо о овој заклади. До конца 1898. се није могло наћи основно писмо ни у изворнику ни у препису и то ни у Сомбору ни овде у архиви. Ну пошто су неки списи изнађени, то је уз уручење овопредметних списа упућен фондовски фискалат, да поднесе своје мишљење и предлог о овом предмету.

На потребе срп. виших девојачких школа у Панчеву, Н. Саду и Сомбору се издаје из овога фонда годишње знатна свота. За време од 1/I 1889, до 31/XII 1898. т. ј. за десет година дана исплаћено је 107.754 фор. авр. или просечно на једну годину 10.775 фор. 40 нов. За 1899. прелиминирано је: 11.760. фор. авр. О стању односних фондова и заклада, чији ће приходи служити у будућности на издржавање тих школа, подносе се годимице рачунски извештаји и прорачуни преузв. г. кр. уг. министру председнику услед захтева преузвишенога истога.

Савезно са последњим извештајем имам част известити о накнади односно повишици плате професора новосадске срп. вел. гимназије за време од 1. априла 1893. до конца 1898., да је всл. саб. одбор аналогно својем становишту поступио, те је обзиром на недовољне изворе гимн. фонда одлуком од 17.29 децембра 1898. бр. С. О. 8145./2536. пристао истини на нову и то најпотребнију повишицу плате и станарина, па је исте повишице уз дознаку накнаде од 1/IV. 1893 — 31/XII 1898. са 13.169 фор. 17 нов. авр. почињући од 1/I. 1899. и у прорачун уврстио; ну одлучио је такође, да и ову ствар поднесе нар. цркв. сабору на надлежно решење. Уједно је всл. саб. одбор учинио расположење, да се прорачуни гимназијскога фонда по-

восадскога за односне године, правилно сачињени поднесу на натпреглед и финалисање. (С. О. 2590|60 ех 1898; С. О. 2405|817 ех 1898.)

Молба професорâ карловачке срп. вел. гимназије за односну накнаду из клир. школ. фонда у име мање изданих проф. берива за време од 1. јан. 1875. до 31. дец. 1889. упућена је нар. цркв. сабору на надлежно решење.

Прорачунском одлуком од 15. (27.) децембра 1897. бр. С. О. 7823|3372. позвани су административни одбори архиђицезе и осталих епархија, да сачине и поднесу списак оних подручних им цркв. опћина, у којима се носе тасови: други (клирикално-школског фонда) и трећи (школскога фонда) и уједно поднесу извештај о том, у коју сврху се употребљава прикупљени новац од појединих тасова? У години 1897. и 1898. није унесено у клирикално школски фонд (т. ј. од II. таса) ништа; у школски фонд је (т. ј. од III. таса) унесено сваке те године по 23. фор. а. вр.

Код овога фонда имам споменути по ново одлуку, по којој се почињући од 1. јануара 1899. имају исплаћивати и плате гл. школ. референту, епархијским школским референтима, професорима српских учитељских и учитељичких и наставницима виших девојачких школа уместо тромесечно — месечно унапред.

Најпосле напомињем, да је унесено у овај фонд од манастирâ (половина сувишка) у 1897. год. 430 фор. 01 нов.; у 1898-ој 1107 фор. 81 нов. свега: 1537 фор 82 нов. —

О народно-црквеном јерархијском фонду имам част ово навести.

Всл. саборски одбор је и за ово време доносио сходне одлуке и чинио потребна расположења, да се не само приходи јерархијскога фонда увећају, него да се и сви делови, који су правно његови, с њим и фактично споје и под управу саборскога одбора ставе. Тако је всл. саб. одбор, обзиром на мале год. закупнинске своте код неких сесија у год. 1897. и 1898. — последица рђавих година — био принуђен, да односне резултате јавне дражбе за ексарендовање одобрава само на једну годину дана; а где је било потребе, одредио је, да се, ради постигнућа бољега резултата, земља изда на мање парцеле под закуп на једну годину дана.

Одлуком од 26. јуна (8. јула) 1897. бр. С. О. 3379|1214. учињено је расположење, да се настави парница ради поседа односно права власништва треће парохијске сесије (по закону друге залишне т. ј. сесије јерарх. фонда) у Парцу, коју ужива фактично тамошњи унијатски свештеник, и то да се настави заједнички са срп. прав. цркв. опћином парачком. Вођење те парнице је поверено г. дру Светозару Димитријевићу, конзист. фискалу темишавском, којем је уједно поверено и вођење парнице за накнаду своте у износу од 876 фор. 33 нов. а. вр. са прип., која је свота исплаћена из јерархијског фонда у име порезе и еквивалента за акт. сесију парачку а због дугова бивших администратора парохије парачке: Николе Милића и Лазара Јудицкога.

Та прилика, да знатан део парохијског свештенства не одговара на време или никако својим дужностима код плаћања пореза и еквивалента на актуалне парохијске сесије, те неприлика, да услед тога терет морају врло често да сносе прејемници у парохијама а не ретко се, као што је и горњи пример у Парцу, наваља тај терет и на сесију јерархијскога фонда у односној опћини — служила је и служи непрестано за главни повод, да всл. саб. одбор мора водити нарочиту бригу и о том, да парохијско свештенство тим позитивним обvezама својим тачно и на време одговара. У овом погледу истичем одлуку бр. С. О. 7814|3339. ех 1897., која се односи на

епархију темишварску, где ова ствар не стоји најповољније и бр. С. О. 6368|1529. ex 1898., која се односи на епархију бачку.

Од 1. окт. 1898. дошла је у својину и уживање јерарх. фонда залишна сесија у Кетфељу.

Одлуком бр. С. О. 7164|2100. ex 1898. је одређено, да једна парохијска сесија у Омољици са 1. јануаром 1899. дође у својину и уживање јерарх. фонда.

У Нађфали је парнициом изгубљена акт. парохијска сесија, јер је доказано, да је била приватна својина. Услед тога је решено, да се сесија јерархијског фонда уступи на уживање свагдашњем пароху. Ну вис. кр. уг. влада те одлуке није још одобрила. Међутим су они, који су добили речену парници, затражили парнициом и накнаду вишегодишњих сесијских прихода, те је услед пресуде судске дошло до тога, да је јерарх. фонд, који је уживао и ужива једну сесију у Нађфали, морао положити у судски депозит односну своту до исхода парнице.

Под бр. С. О. 7291|2609. ex 1898. је учињено претходно расположење, да се једна башта у Т. С. Миклушу споји са там. сесијом јерархијског фонда, попто изгеда, да је та башта неправилно оцењена од те земље.

Најпосле имам споменути, да је одлука од 24. септ. (6. окт.) 1898. бр. зап. 1961. претегнута и на овај фонд у толико, што се све припомоћи и мировинске своте из овога фонда од 1 јануара 1899. место тромесечно у натраг или напред исплаћују *месечно* у напред.

	јутара	вредности
Концем 1897. имао је овај фонд 95 + 4/2 = 97 сесија = 35479 ¹⁶ / 1600 = 587.373 ф. 80 н.		
" 1898 " " " 96 + 4/2 = 98 " = 35789 ¹⁶ / 1600 = 592.829 , - "		

Закупнине је уплаћено у години:

1896-ој	—	—	—	—	—	—	—	—	52.100	фор. 19 нов.
1997-ој	—	—	—	—	—	—	—	—	47.282	" 87 "
1898-ој	—	—	—	—	—	—	—	—	44.627	" 49 "
Свега										144.010 фор. 55 нов.

Дозвољено је:

a) редовних припомоћи	b) мировинских припомоћи	c) припомоћи једаред за свагда
1896. г. 13-орици 2350 ф.	8-орици — 3200 ф.	3-ици — 700 ф.
1897 " 10 " 2400 "	9 " — 3600 "	1-ом — 150 "
1898 " — " "	4 " — 1500 "	5-орици — 750 "
Свега 23-ици 4750 "	21-ом 8300 "	9-орици — 1600 "

Упоређење:

1896 год. свега дозвољено	—	—	—	—	—	—	—	—	6250	фор.
1897 " " "	—	—	—	—	—	—	—	—	6150	"
1898 " " "	—	—	—	—	—	—	—	—	2250	"
Свега										14.650 фор.

Исплаћено је у име горњих припомоћи из овога фонда свега:

1896 год.	—	—	—	—	—	—	—	—	27.779	фор. 66 нов.
1897 " "	—	—	—	—	—	—	—	—	27.758	" 66 "
1898 " "	—	—	—	—	—	—	—	—	30.456	" 10 "
Свега										85.994 фор. 42 нов.

Закупнина је пала како у 1897-ој, тако и још више у 1898-ој. Узрок је у врло неповољним економским приликама тих двеју година, кад се у опће, као што сам већ споменуо, постизале ниске закупнине.

Исплаћена свота припомоћи у 1898-ој је препла прелимиинирану своту (30.000 фор.) а била је овако распоређена:

а) у допуну свешт и (капеланске) дотације	— —	21.026	фор.	17	нов.	
б) мировинске припомоћи	— — — —	9.079	"	93	"	
в) припомоћи једаред за свагда	— — — —	350	"	—	"	
		Свега	30.456	фор.	10	нов.

Ну ма да је ова свота највећа, која је до сада из овога фонда издана за једну годину дана на припомоћи, то је исти фонд ипак концем 1898. показао 23.700 фор. 84 нов. вишак.

Према прорачуну сл. нар. цркв, сабора од 1890. (20.250 фор.) је 1898. издано са 10.206 фор. и 10 нов. или са 50⁰ више; ну тај вишак у издатку се оправдава тачно установљеним већим потребама оскудно снабдевеног парох. свештенства с једне, а јачином самога фонда с друге стране.

Код нар. цркв. манастирског фонда имам нарочито споменути одлуку бр. С. О. 2669/831 ех 1897., којом је дато разјашњење, у обзиру на прелимиинирани и рачунски сувишак манастирских прихода обзиром на унашање сувишка у манастирски и клир. школски фонд.

Унесено је пак у манастирски фонд título половине вишака манастирских прихода год. 1897. 429 фор. 96 нов. а 1898. 1107 фор. 80 нов. Свега: 1537 фор. 76 нов. —

Што се тиче нар. цркв. школскога фонда, то је од значаја истаћи уређење питања о т. зв. 10⁰-ој аукти, која се води у рачунским књигама тога фонда са близу 50.000 фор. а. вр. На последњи извештај (1897.) имам част надовезати, да су Румуни одговорили, да не пристају на овострани предлог, да се поднесе најпонизнија представка, да се аукта било за прошлост, било за будућност брише. Услед тога је всл. саб. одбор одлуком од 11. (23.) децембра 1897. бр. С. О. 7314/2347. узевши на знање тај одговор одлучио, да се обрати најпонизнијом представком Његову ц. и ап. кр. Величanstву ради получења најмилостивије одлуке, да се упитни дугови (у колико нису уплаћени) бришу и обвезане срп. прав. цркв. опћине за будућност тога терета коначно ослободе. Представка је поднесена 8. априла 1898. Преузв. г. кр. уг. министар-председник је на то затражио исказе дугова појединих опћина. Такви искази су поднесени 1. јуна 1898. До сад није стигло још никакво решење у овом предмету.

О трећем тасу, чији приход ваља да утиче у овај фонд, споменуто је код нар. цркв. клирикално-школског фонда, што се имало споменути.

Савезно са последњим извештајем (1897.) где је реч о том, да је поднесен на превишње одобрење амортизацијони план о зајму од 310.000 фор., да би се резиденцијски фонд неокрњено сачувао, имам част истаћи, да се преузв. г. кр. уг. министар-председник није задовољио само тим, него је захтевао, да се уз приказ односних списка, планова и прорачуна поднесе и молба тога садржаја, да Њ. Величanstvo благоизволи накнадно превишње одобрити градњу архијепископско-митрополитске и патријарашке резиденције, пошто је без поговора потребно, да се превишње одобрење пре градње издејствује, на што је всл. саб. одбор одлуком од 22. септ. (4. окт.) 1897. бр. С. О. 4936/1342. позивајући се на одређења тачке 9. и 10. §-а 19. саб.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

устројства од 1875. одговорио, да не држи, да је тај позив на закону основан, те је умolio преузв. истога, да од тога захтева одустане. Преузв. г. кр. уг. министар-председник под 23. дец. 1897. бр. 17.605/М. П. обележивши горње становиште саб. одбора као погрешно, позове на ново, да саб. одбор задовољи горњем позиву. Всл. саб. одбор под 14. (26.) дец. 1897. бр. С. О. 7805./3312. опширио мотивисаном представком изјави, да остаје при својој одлуци бр. С. О. 4936/1342 ex 1897. наглашујући, да би се таквим својевољним тумачењем о врх. држ. праву надзора цело узакоњено автономно право апсорбовало и илузорно постало; уједно је приказао све списе ради увида и ради опширијега и подробнијега исказа о потреби и целисходимости ове градње и самога оптерећења резиденцијскога фонда. На ово преузв. кр. уг. министар-председник уз повратак свих списка под 16. јуном 1898. бр. 7897/М. П. и уз изјаву, да не може одступити од својега становишта, позове најкатегоричније, да саб. одбор удовољи првобитном позиву. Всл. саб. одбор је на то одлуком од 9. (21.) јуна 1898. бр. С. О. 4654/902 уз повратак свих списка одговорио, да остаје при својем становишту с том изјавом, да саборски одбор, у колико преузвишени г. кр. уг. министар-председник од својег становишта ни овом приликом не би изволео одступити, само с тога разлога, да се ова ствар већ једном крају приведе, пристаје и односно за тај случај моли преузвишенога истог, да изволи накнадно прешиљу саизволу у Његова ц. и апост. кр. Величанства и у погледу градње патријарш. резиденције исходити; ну уједно је изјављено нарочито, да овај поступак никако не може прејудицирати на штету срп. прав. народно-црквених автономних права.

Што се тиче фонда за поштомагање оних срп. прав. цркв. опћина, које се деле или се оделиле од Румунија имам споменути, да је исти крајем год. 1898. износио само 2943 фор. 99 новч. према 6749 фор. 24 нов. крајем 1896. А пошто су међу тим Румуни подигли деобне парнице у Парцу, Фабрици (Темишвар), Малом Бечкереку и Омољици — то ће овога фонда скоро и нестати. У години 1898-ој подарено је срп. прав. цркв. опћини у СВС.-Ми-клушу 1000 фор. припомоћи из овога фонда.

О нар. цркв. свештеничко удовичком мировинском фонду имам навести пре свега, да још нису ступили у чланство сви свештеници, који би требало, да су ступили. Осем тога многи се пријавили, ну нису испунили обvezâ. Ну пошто се међу тим спојили са овим фондом партикуларни фондови архиђеџезански, пакрачки и горњо-карловачки, то је главница иста крајем 1898. год. износила 213.271 фор. 77 нов. а. вр. према 161.393 фор. 52 нов. а. вр. крајем 1897. год. Та неприлика, што парохијско свештенство са ватегом приступа у чланство овога фонда, принудила је всл. саб. одбор на то, да је више пута морао чинити расположење, да се и присилне мере употребе ради извршења овопредметне уредбе; ну при том поступку је увек узимао у обзир и доста неповољне имаовинске прилике дотичних свештеника.

У години 1898-ој исплатио је овај фонд у име мировина свешт. удовицама и сирочадима своту од 7833 фор. 93 нов., а имао је вишку 14.394 фор. 43 нов.

Код нар. цркв. чиновничког професорског мировинског фонда имам споменути takoђе прорачунску одлуку бр. С. О. 7823/3372 ex 1897., која је ону одредбу одлуке од 13. (25.) децембра 1896. бр. С. О. 5812/1864., да странке плаћају у овај фонд при получењу дозвола за обестерећење код дуга до 1000 фор. пристојбу од 2 фор. а преко 1000 фор. пристојбу од 4 фор. — распострла на све брисовне дозволе.

Овај фонд је износио крајем

1897. год.	— — — — — — — —	102.335 фор. 57 нов.
------------	-----------------	----------------------

1898. год.	— — — — — — — —	116.432 фор. 53 нов.
------------	-----------------	----------------------

Издато је у име (једне) мировине:

1897. год.	— — — — — — — —	2.199 фор. 96 нов.
------------	-----------------	--------------------

1898. год.	— — — — — — — —	2.199 фор. 69 нов.
------------	-----------------	--------------------

Вишак је био крајем

1897. год.	— — — — — — — —	9.830 фор. 59 нов.
------------	-----------------	--------------------

1898. год.	— — — — — — — —	11.863 фор. 96 нов.
------------	-----------------	---------------------

О нар. цркв. фонду св. Саве имам споменути, да је под бр. С. О. 6686/1490. ех 1898. поднесена преузв. г. кр. уг. министару-председнику на одобрење закладница о овом фонду, ну до сад још није потврђена, услед чега овај фонд још није приведен испуњавању одређене намене.

Даље имам споменути, да је 1898. год. пријављено, да је пок. госпођа Марија удова Милоша Димитријевића из Новог Сада оставила овом фонду легат од 5000 фор.

Наставиће 60

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Неколико практичних питања о одношаву наше овостране цркве према држави.

од Ђуре Вукичевића.

Ако је наш духовни суд у бракоразводној парници изрекао, да се једна брачна странка никад више женити, односно удавати не сме, да ли та странка може у Угарској закључити грађански брак?

Често се дешава у бракоразводним парницама код наших српских православних црквених судова у Аустро-Угарској, а још више у Србији, да се за криву пронађеној странци пресудом забрањује, да никад више не сме ступити у други брак. Пита се: да ли такова странка — којој су наши духовни судови правомоћно забранили ступање у други брак за увек, — може и сме закључити у Угарској грађански брак?

Ово питање у угарском закону о грађ. браку од г. 1894 није никако провиђено, а у нашим крајевима се појавило наиме много случајева, где су странке одавде, а особито из Србије, — којима су наши духовни судови забранили ступање у други брак, — у Угарској хтеле да закључу грађ. брак. У тим случајевима се морало обратити на јудикатуру и тумачење закона, а пошто је по 91. §.

угарског закона о вођењу грађ. матрикула у Угарској овлашћен министар унутрашњих послова, да недостатке закона тумачи и потребна упутства издаје, — то је горње питање појединим одредбама угарског министра унутрашњих послова на овај начин решено.

Угарски закон о грађ. браку не по знаје ту одредбу, да се која од брачних странака, — па ни она која се за криву пронађе, — сме и може осудити од грађ. судова, да никад више у други грађ. брак ступита не сме. Грађански судови у разрешавању грађ. бракова таку одредбу и пресуду изрећи не могу. Али наши духовни судови, а нарочито они у Србији такове одредбе доносе врло често у својим пресудама.

Угарски министар унутрашњих послова заузео је становиште: да се ступање у грађ. брак не сме закратити странкама, којима је њихова духовна власт изрекла, да не могу никад више ступити у нови брак, јер таку одредбу не познаје угарски закон о грађ. браку. Из овог општег правила се изузима онај једини случај, о коме изрично говори 20. и 140. §. угарског закона о грађ. браку, које садрже одредбу: да се склапање грађ. брака забрањује оним особама, које су браколомство учиниле, а у пресуди духовног суда је изречено, да међусобно не могу ступити у други брак. Но и у том случају може краљ диспензацију дати,

Ствар је dakле за угарске држављане чиста. Грађ. брак могу закључити и оне особе, којима је забранио њихов надлежни духовни суд ступање у други брак, изузимајући једини горе наведени случај. Једно питање још није начисто изведенено, т. ј. од министра унутрашњих послова није решено: да ли се тај једини изузетак од општег правила тиче само оних пресуда духовног суда, које су донесене од ступања у живот угарског закона о грађ. браку, т. ј. до 1-вог октобра 1894. г.. или се тичу и оних пресуда, које су духовни судови после тога времена донели и у будуће доносили буду? — Буквалан смисао закона говори за прво, а дух закона за друго схваташте.

Ствар је мало заплетенија и тежа код таких случајева из Србије, а још тежа код случајева из Хрватске и Славоније. Често пута се дешава, да женске из наших крајева ступе у брак са српским држављанима, те тиме и оне српским држављанкама постају. Кад се код тако склопљених бракова дође до развода и српски духовни суд изрече пресуду: да се брак коначно разводи, али супруг или супруга не сме никад више нови брак закључити — пита се: да ли је наша женскиња, — која се у Србију за српског држављанина удала и тиме и сама српском држављанком постала, — са разводом брака eo ipso престала бити српском држављанком?, и да ли може она у Угарској с угарским држављанином без сваке запреке грађ. брак закључити?

И ова су питања јудикатуром, т. ј. наредбама угарског министра унутрашњих послова решена, и то приликом једног случаја, при коме је писац овога чланка у интересу једне своје клијентеле из Србије код угарског министра унутрашњих послова интервенисао и провоковао начелно решење министарства у овом погледу.

Једна се Српкиња из Угарске наиме уда у Србију за једног српског држављанина, и тиме и сама постала српском држављанком. Између њих дође до развода брака, и надлежни духовни суд у Србији правомоћно изрече, да се брак

коначно разрешава, али се женској страни па вечно забрањује у други брак ступити. Она се после развода врати у Угарску, и ту хтеде с једним угарским држављанином да закључи грађ. брак. Али грађ. власт није смела закључење тога брака дозволити, јер није знала, да ли је она тиме, што јој је брак са српским држављанином разведен, престала бити српском држављанком, и да ли је постала на novo угарском држављанком, те према томе да ли се има с њом поступити као са страном, или као са угарском држављанком? Ако је разводом брака у Србији eo ipso постала угарском држављанком, онда према горњем може закључити грађ. брак у Угарској; ако је пак и даље остала српском држављанком, онда не може, јер српски државни закони не признају правовањаност грађ. брака, а признају правовањаност духовног суда, који је дотичној странки пресудом забранио ступање у други брак.

Угарско министарство унутрашњих послова је донело у томе предмету 11. априла 1901. год. под бр. 11197/ex 1901. следеће начелно решење. Кад овдашња држављанка ступи у брак са страним држављанином, тим чином eo ipso постаје страном држављанком; али ако се тај брак доцније разведе, она се тим чином не враћа eo ipso натраг у наше држављанство, него остаје и даље страном држављанком, јер 37. §. L. зак. чл. од год. 1879. наређује, да се за странца удата овдашња држављанка, само онда eo ipso враћа у угарско држављанство, ако се изрекне, да њезин брак већ првобитно није био правовањан, те се сматра, као да никад није ни био закључен; не односи се пак на оне случајеве, када се правовањано закључени брак доцније разведе; у том случају остаје овдашња женскиња и даље страном држављанком поред свега тога, што је њезин брак са страним држављанином коначно разведен. Ако се пак страна држављанка жели удати за угарског држављанина, онда се по 108 и 111 §. закона о грађ. браку грађ. брак може у Угарској закључити само онда, ако закони њене државе до-

звољавају њој да може грађ. брак склопити. А како државни закони у Србији не дозвољавају жени, којој је на вечно забрањено ступање у други брак, — то ни у Угарској не може закључити грађ. брак жена, која је била удата за страног држављанина, ако јој је тамошњим духовним судом забрањено ступање у други брак. Овдашња женскиња dakле, која је била удата и растављена у Србији тако, да не сме ступити у нови брак, — треба прописаним путем да тражи повратак у угарско држављанство, и кад постане угарском држављанком, онда као што је напред разложено, може закључити грађ. брак; а кад може ступити у грађ. брак, онда је сасвим оправдано и целисходно, да јој се даде и духовна диспензија, да може и црквени брак закључити.

Из до сада реченога се види, да брачна странка из Угарске којој су наши духовни судови пресудом на увек забрањено ступање у нови брак, може закључити грађ. брак; а видели smo и то, да брачна странка из Србије такође може закључити грађ. брак у Угарској, ако набави угарско држављанство. Али најважније је то, да брачне странке из Хрватске и Славоније, ако јој тамошњи наши духовни судови пресудом забране ступање у други брак — не могу закључити грађ. брак у Угарској. — Ова абнормалност лежи у томе, што су и угарски и хрватско-славонски закони хотимично нејасни и не слажу се у питању: да ли у Хрватској и Славонији постоји само угарско држављанство, или заједничко угарско-хрватско-славонско, или посебно хрватско-славонско држављанство? Ово питање је и у угарским и у хрватско-славонским законима контроверзно у начелу и пракси. Странке га тумаче како је по њих пробитачније. Мађарско становиште у теорији признаје само једно угарско држављанство у Угарској, Хрватској и Славонији; али у пракси ипак сматра Хрватску и Славонију у погледу њезиних автономних права за иноземство. По томе је Хрватска и Славонија за Угарску у погледу цркве и култуса иноземство; а странке из Хрватске и Славоније у погледу брака

у Угарској иноземци; као иноземци пак не могу закључити грађански брак у Угарској, ако се у законима њихове државе налази препрека за склапање другог брака, а така је препрека, кад њихови надлежни духовни судови изрекну забрану склапања другог брака. — Српски држављани могу отклонити ту препреку, кад постану угарским држављанима, те их не вежу више закони Србије; али становник из Хрватске и Славоније не може уклонити ту препреку, јер и ако је он по мађарском схватању у теорији већ по себи угарски држављанин, угарска држава у пракси мора ипак да респектује автономне законе Хрватске и Славоније, а по овима, брачним странкама, којима су њихови надлежни духовни судови забранили склапање другог брака, не могу у Угарској грађ. брак закључити.

Угарски министар унутрашњих послова покушава, да се и у тим случајевима испомогне; али његов поступак у том погледу нити је коректан, нити је законит, а Хрватска и Славонија тај поступак за своје припаднике правовањаним и законитим признати не може. Наиме врло се често дешавају случајеви, да припадник из Хрватске и Славоније ако је Јевреј, хоће у Угарској с Хришћанком да закључи грађ. брак; ако је римокатолик, те је од своје надлежне духовне власти брачно растављен од стола и постеле, хоће у Угарској да закључи грађ. брак; а ако је православни, коме је забрањено ступање у други брак, хоће у Угарској да закључи грађ. брак. Таки се грађ. бракови у Угарској закључити могу, — али у Хрватској и Славонији не могу, јер тамошњи закони не дозвољавају склапање таког брака. — Сваки иностранац, који хоће у Угарској да склопи грађ. брак, мора донети од своје државне власти сведоцу, да склапању тога брака у његовој држави нема законите препоне. Јевреј, католик и православни, које smo горе споменули, од своје власти таку сведоцу не може добити, то по томе се таки бракови у Угарској не би смели склапати. Али је угарски министар унутрашњих послова нашао експедиенс, да се таки

бракови у Угарској ипак могу закључивати, те се фактично и закључују. Наиме на молбу дотичних странака министар унутрашњих послова у Угарској даје диспензацију страникама из Хрватске и Славоније, да не морају од своје власти донети сведоцбу о томе, да склапању бракова нема законитих препона у Хрватској и Славонији, — Овај је поступак некоректан, јер угарски министар унутрашњих послова не може ван крепости ставити законе, који важе у Хрватској и Славонији. Угарском матрикулашу је направно та диспензија довољна, те са Јеврејима, католицима и православнима из Хрватске и Славоније у горњим случајевима склапа слободно грађ. бракове. Што ти грађ. бракови у Хрватској и Славонији нису законити, што љеца из тих бракова такође нису законита, — то се Угарске ништа не тиче. Али што се хрватско-славонска влада и законодавство, и ако су таки случајеви учествали, и ако је и писац ових чланака у јавности већ више пута обраћао пажњу на ове обнормалности, свему томе чини и невешта — то се с разлогом разумети не може! —

Још нешто о саборском изборном реду од 1870|1.

(Поводом „Осврта Димитрија Руварца“.)

(Наставак)

VI.

У својим „Успоменама из нашег народно-црквеног живота“,²² дотичући се до²³ Летописе Матице Српске IV. за г. 1900. стр. 52—55. грађаја из 1870., написао је др. Теодор Мандић ово:

„Пре него што се епископ Стојковић по назименовању своме за администратора митрополије приказао Културноминистру, желио је министар, да чује моје мишљење, како би ваљало поступити, да се надовеже конац прекинуте радње народног Сабора“.

„Није ми лако било одговора на то дати. Закон 1868. у IX чланку одређује, да Патријарх има право, уз претходну пријаву, сазивати народно-црквене Конгресе, а министар је патријарху Маширевићу, кад је он, после расула са-

бора молио, да Влада распусти Конгрес, отписом (у јулију или августу) одговорио: да право распустити Конгрес њему (Патријарху) као сазивачу Сабора припада. Ко да Сабор sede vacante сазива, и ко да га распушта? није у закону никада речено; јер се узело, да одређење о том спада у компетенцију автономног црквено-народног законодавства. Али народни Сабор 1869. није дошао ни до какве озбиљне радње, те није ни о чем, па ни о том, никакве одредбе донео“.²⁴

„Познавајући Министра као скрупулозног тумача државних закона, на сигурно сам знао, да не би примио предлог за распуст овог и сазива новог Сабора, јер би у ту аферу морао и Круну увући. У таквим приликама држао сам, да ће најбољи експедијенс бити²⁴, ако се остане на становишту Министарског отписа од јулија и августа 1869., управљеног на Патријарха Маширевића, па се per fictionem juris узме: да расули Сабор — јер се полагање мандата од стране већине саборских посланика није извршило у прописаној форми, — de jure et de facto — постоји и сада, — и да администратор, који је у управи митрополије ступио у праве патријарха, игнорирајући сасвим догађаје од јулија 1869., просто закаже (!) наставак прекинутих саборских седница, и позове у њих све чланове Сабора, дакле и оне, који су мандате положили“.

„Овако би одржан био континуитет са Сабором 1869., који је Патријарх Маширевић на основу закона 1868. сазвао, да пре свега изради, и н. в. месту на потврду поднесе Статут о Устројству Сабора. Само што сад, кад је Патријарх умро, и кад администратор њега једино у управи митрополије, а не у свима правима заступа,²⁵ ново питање настаје: да ли је саветно (а законито? Прим.) да се овакав Статут од највеће важности донесе на Сабору, кад црква нема свога поглавара. Било је истина два значимита српска народна Сабора 1769. и 1790., што су sede vacante metropolitana одржана, и на којима су најпре сва прквено народна дела посвршавана била, па се онда приступило к избору митрополита. Ал ма како да су важни

²³ Дакле, имало се поступати по IX. зак. чл. 1868.

²⁴ Дакле, само експедијенс, а не законом оснажени поступак.

²⁵ Нека ово добро прочита г. Д. Р., а с њиме и онај сарадник Србобранов што пискара (бр. 40 и 60 од о. г.), да администратор митрополије има „пунућу канонске власти једног митрополита“.

били предмети које су ти Сабори расправљали и посвршивали, пред оваким задатком као што је: Устројство Сабора, Пословник и Изборни Ред није досад стајао ни један Сабор. Овакав задатак „не би могао народни Сабор без Митрополита извршити зато што ће при грађењу Саборског Устава код многих одређења (н. пр. код делокруга саборског) нужно бити, да се постигне споразум с архијерејским Синодом²⁶, а тај се сад без Митрополита не може држати“.

„Мој је дакле предлог био: да администратор митрополије, уз претходну пријаву, чланове Сабора у одгођене седнице Саборске сазове и онде пре свега Избор Митрополита на дневни ред стави, који се има по дојакашњем начину предузети. По избору и потврди Митрополита нек Сабор под његовим председништвом настави свој рад, и изради у смислу IX чл. 1868. Саборски Устав, па затим посвршује друге прешне послове“.

„Министар одговори, да ће мој предлог узети у расуђење, а при том de modo procedendi слушати и мишљење администратора митрополије, који ће из Сентандрије до који дан у Будим доћи“.

„По кратком времену прикаже се у фебруару Администратор министру, и саопшти му своје мишљење, како би ваљало поступати у овој ствари. Са мном се епископ Стојковић није о том разговарао, није се са мном ни састао“.

„После овог саветовања каже ми министар, да се Администратор митрополије што се тиче сазива прекинутог Сабора, у истом смислу као и ја, изјавио, ал да би по његовом мишљењу ваљало: да Сабор најпре Устав Сабора изради и друге прешне послове посвршава па онда рго coronide предузме избор митрополита паријарха. Министар ми рече, да је он ову пропозицију администратора нашао за практичнију²⁷, и позвао га да му о тој писмен извештај поднесе“.

Мишљењем, дакле, и предлогом, што га је др. Мандић износио државној влади гледе наставка „расулог“, сабора 1869 у време седисваканције, и то не само с погледом на канонске прописе гледе те седисваканције, него и с обзиром на одредбе IX зак. чл. 1868 гледе сазива сабора²⁸, — потврђује се дословце коректност муга

излагања о свему томе.

А да г. Д. Р. о свему томе није разбирао, да не разбира много ни о цитатима, с којима војује, доказао је цитирањем и онога, што очигледно исправдава моје тврђење и утврђује моја излагања. Н. пр. он цитира, тобоже против мојих тврђња, и ове речи епископа Грујића из разговора његова са грофом Лоњајем:

„Зар влада није одобрila прошле године све, што је закључио Милетић са својом четом на конгресу 1870., па и оно, на што епископат није пристао у конгресу. Јест одобрila, одговори он, јер је Стојковић, као владин човек, уверавао, да ће уродити ти закључци плодом, који ће бити добар и по владу и по цркву, а није споменуо ни једном речи, да се епископи не слажу с њима. Ако он и није споменуо о том ништа, рекнем ја, али влади је то било познато, па за што није исцјапала најпре епископе, или наредила да се избере најпре митрополит и да се изразе о том епископи у формалном свом синоду, па онда да је дала или одрекла своју потврду. Он ми одговори без оклишења и са свим искрено: влада није дужна обзирати се у поднесеним јој конгреским закључцима на оно, што ће да шкоди цркви, ако то не шкоди уједно и њеним државним намерама, она пази само на своју кожу, а конгрес нека пази на своју цркву; влада му је дала потпуну слободу, није му послала ни поверионика свог; она је дакле могла одобрити, што јој је конгрес поднео и администратор препоручио... Али по мом особном протестантском уверењу, не слаже се доиста с карактером ваше епископијалне цркве много којешта, што је конгрес закључио и влади на одobreње поднео. Дакле сте опазили то и ваша Екселенција? Јесам, одговори он, али то само вама кажем, јер и као министар и као протестант дужан сам да ћутим и да неказујем о томе никоме ништа.“

Но да г. Д. Р., поред свег уживања свог у цитирању, уме и да не цитира, но да и злонамерно пречути понешто, доказао је и тиме, што из истих мемоара епископа Грујића не хтеде цитирати н. пр. ово:

„По смрти његовој (патријарха Маширевића) дође Стојковић за администратора. Ново легло зала, али то се по несрћи допадало конгресу, који је мислио и знао, да ће лакше доћи до своје цели без патријарха и Синода, па зато није му било ни на крај памети, да тражи најпре избор

²⁶ Дакле, та је радња сабора зависила од Синода!

²⁷ Доцније ћемо видети и зашто „практичнију“.

²⁸ Изборни саб. ред. Стр. 20—22 и 59.

патријарха, а после да настави расправу конгресских послова, него је остао при том, да се куларизира све црквене установе и узме их у своје руке, а после да избере патријарха с којим ће се играти као с лутком својом, јер по изврнутим наопако установама неће имати ни црквене власти у својим рукама, ни каноничног угледа у управи цркве.²⁸

„Стојковић је знао, да се не може обављати без митрополита-патријарха никакав посао, који се тиче целе цркве, али више се обзирао на личне разлоге своје, него на каноне, па нити је искао од владе, да се најпре избере патријарх, нити је питао епископе, шта мисле о том конгресу,²⁹ него је сазвао с одобрењем владиним и у договору с конгреским коловођама конгрес на Ђурђев дан.“

„Стојковић, као председник није допуштао епископима да говоре, што би могло бити неповољно већини конгреској, а ова је могла говорити против вере, цркве, епископа, свештеника и побожних синова цркве, што год је хтела, он јој није сметао ни једном речи. Једанпут кад је хтео он сам, као председник, да разјасни, зашто нису пристали епископи на оно, што је закључено, прекине га Милетић и повиче му као Јупитер tonans: зар ћете још да говорите? Ако ја загрмим! А он сирома рече: да, да, онако како, па јеута као заливен. А неким свештеницима, који су се усудили споменути каноне, довикне др. Јован Суботић: „Ми ћемо ваше каноне под купус.“³⁰

Г. Д. Р. дозволио је себи, да из истих мемоара не цитира и ове речи из разговора блаженоућ. епископа Грујића са грофом Ђоњајем, кад га је овај 1872 наговарао да се прими администраторства митрополије после пада Стојковићева. Ево и тих речи: „... Канони цркве наше заповедају да се попуни за три месеца упражњени престо митрополитски или епископски. Ја сам то предложио по смрти патријарха Рајачића ондашњој влади, а она је оставила упразњени престо патријарски преко три године под администрацијом и створила прецеденс, којим се послужила и садашња угарска влада кад није дала, да се постави после смрти Маширевићеве патријарх, него је одредила, да се свршију под администрација-

²⁸ А зар они не могоше и не бише дужни и без питања рећи шта мисле? И зар не могоше и не бише дужни не учествовати у таком конгресу?

²⁹ А данас и г. Д. Р. као да их меће под купус.

тором Стојковићем у конгресу и они црквени послови, који се не могу по канонима свршавати без патријарха и без потпуног синода његовог, па је створила ето онет прецеденс, којим се могу послужити будуће владе противу цркве наше. Ко то види и разуме, тога савест не може бити мирна. Он (Доњај) ми примети, да ни Стојковић ни конгрес нису искали, да се најпре попуни упразњена столица патријархова, него су тражили, да се настави конгреска радња, која се започела под патријархом Маширевићем. Тако је тражио, одвратим му ја, и конгрес 1864. г., да најпре расправља црквене послове, па после да бира патријарха, али влада се држала онда канона, који каже, да се не може радити у цркви никакав важнији посао без митрополита, па је остала при том, да се најпре избере патријарх. Влада садашња могла је рећи, позивајући се или не позивајући се на тај прецеденс, што се започело радити с патријархом, то треба да се и настави и сврши с патријархом, најпре изберите патријарха, па онда наставите конгреску радњу вашу. Онда ми он рекне: За умирење ваше савести ја вас уверавам, да се неће више држати такав конгрес без патријарха, барем неће док сам ја на челу мађарске владе. То вам верујем, док сте Ваша Екселенција на челу владе садашње, али ко зна, докле ћете остати на челу владе, која се може сваки час променити. То је истина, рекне он, али ја желим, да се не промени барем дотле, док се не попуни столица патријархова. А дотле ћете учинити ту жртву... и примићете администрацију патријархата (односно митрополије. Пр.), па ако ја будем жив и задржим садашњи уплив на ваше црквене послове, гледаћу да та администрација ваша не траје дugo. Иначе морали би поставити кога за администратора, који још није епископ, у цркви, а то би био готов шкандал³¹ и за владу и за цркву, кога ви, као савестан епископ, не можете желити, дакле не можете ни нама давати повода да га учинимо.“³²

³¹ Но да је по несрещи нашој и такав администратор постављен онда био, зар се не би г. Д. Р. кадар био и на такав „шкандал“ позвати да докаже, кад би му ћеф дошао, како и неепископ може бити администратор митрополије. Така његова аргументација са „шкандалима“ тријумфује и по „Осврту“.

³² Мемоари епископа Грујића налазе се у оригиналду код високопреосвещенога г. епископа Пакрачког Мирона Николића. Ја сам их читao у верном препису. При писању чланака прошле године нисам се хтео њима послу-

Цитирана места из мемоара епископа Грујића такођер потврђују коректност мојих тврђња. А г. Д. Р-цу остаје једино, да оспори и дру Мандићу и епископу Грујићу неразумевање канона и незнаше разлике између Синода и нашег сабора.

Г. Д. Р. морао је пре писања „Осврта“ знати и мнење епископа Живковића, и мемоаре епископа Грујића, и успомене дра Мандића. Па ако му ипак све то није могло да обузда страст кавге и манију „скакања на противну страну“, да пробуди у њему љубав истини и свест дужности, да му задржи у перу излив одвратне разметљивости, г. Д. Р. требао се — бар из обзира према себи самом — сетити не кадањег свога мишљења и својих речи.

Не у доказ мојих тврђњи, него у доказ превртљивости и недоследности г. Д. Р., цитирају шта је он пре осам година написао у својој „Посланици српском народу митрополије карловачке“. Ево и тога куриозума:

„Бићеовољно, да ти (народе) наведем... за администратора митрополије, епископа Арсенија Стојковића само то, да није дозволио, да се за време удове митрополије на народном сабору шта ново ствара, као што прописују црквени канони и пракса; он би себи трајнији и вечитији спомен подигао, и већу корист своме народу и цркви допринео: но што је допустио, да се онако „саборско устројство“, против кога је са епископатом морао 5. јуна 1870. г. поднети сепарат вотум у 11 тачака и пристати на онакав изборни ред, којим је свештенству одузето 162 године уживано право, да само за себе бира своје посланике за сабор, из чега су се доцније изродиле толике несугласице између јерархије и народа.“.³³

Овако је писао, а сигурно и мислио, г. Д. Р. год. 1892. Но пошто је он показао већ да уме: чинити „обрте“ in rebus, а одрећи се и онога, што је, бар по његовим речима, „с образом“ чинио 1899. на свештеничком збору у Митровици (стр. 42.), нимало не сумњам, да ће се он кадар бити одрећи и мало час приведенога животи, јер се нисам хтео огрешити о дискрецију. Но кад их је неовлаштено употребио г. Д. Р., цитирам и ја нешто из њих.

³³ Ново Време. Бр. 103 ex 1892.

га позивања на каноне. Да о пракси и не говорим, јер он ову чини зависном присто одличног воље администратора (ст. 26!).

Шта ће казати г. Д. Р. после овога, мене се у осталом и не тиче. Изненађења бити не ће. Све што учини, он је већ, не једаред, учинио. Али свакако је дужан да учини и ово:

Дужан је, наиме, да каже: *оне каноне*, који су 1892. године прописивали „да се за време удове митрополије на народном сабору шта ново ствара“? Каква ли је онда била разлика између Синода и нашег сабора? Или те разлике није било између Синода и *народних* сабора, него, зар, она постоји тек од оно доба кад је наш сабор постао *народно-црквени*?

Али и пре него што г. Д. Р. одговори на ова питања, шта ли бих могао већ сада, али с разлогом и правом, да кажем томе неосвртљивом или превртљивом, томе недоследном или разметљивом г. Димитрију Руварцу, који нема ни начела, ни убеђења, ни свести о дужности, ни љубави за истину, ни осећаја за ствар, него *дере* на страну, на коју га понесе ветар личних мотива, него балансира по једеку своје ћудљивости, издовољавајући своју гадну пакост, одвратну кавгацијску страст, а јадно уображен, да се цео српски народ, запањен пред авторитетом његових књижевних „папаџанија“, диви и чуди таком — егземпляру, српског књижевника и православног протојереја.

Не ћу му рећи још ништа, него ћу поћи и даље. —

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Његова Светост) преузвишени господин патријарх *Георгије* вратио се је усвоју резиденцију, но ће после празника Св. Духова опет отпутовати у Беч у седнице делегација. Његова Светост патријарх *Георгије* изабран је у делегацијони одбор за спољашње послове.

(Одјелни предстојник Армин Павић,) као што нам јављају, стигао је вечерњим влаком З. (16.)

маја о. г. у Пакрац у пратњи велм. г. г. Славка Пуваја, подјушана Пожешког и Јосипа Стапетића зем. школ. надзорника и погл. г. Илије Радивојевића, жуп. школ. надзорника, те је на станици дочекан свечано од представника свију области, од учитељског збора основне школе и професорског збора срп. Учит. Школе и т. д. Пресвијетли господин одјелин представник био је гост преосвешћеног господина епископа Мирона и њему у част био је 4. (17.) о. г. свечан објед, коме су били призвани представници црквени и свију области и зајвода. Истога дана пре подне посјетио је пресвијетли господин најприје православну катедралу цркву, за тим римокатоличку цркву и израелитски храм, одакле је пошао у српску Учитељску Школу где се бавио два и по сата и изразио своје велико задовољство над напретком ученика и честитао земљи, што ће такове учитеље добити, а професорском збору што такове ученике има. У суботу у 8 сати пре подне отпутовао је пресвијетли господин са пратњом својом преко Пожеге натраг у Загреб.

(Пленарне сједнице) епархијских власти Пакрачких сазване су и то: Административнога Одбора за 15. (28.) маја о. г. у 9 сати пре подне; Конзисторије за 16. (29.) маја о. г. у 9 сати пре подне и Школског Одбора за исти дан у 5 сати по подне.

(Игуман о. Амвросије Павловић.) Први дан Духова навршује г. игуман о. Амвросије Павловић свештеник Загребачки четрдесетгодишњицу свога свештениковања. Г. 1860. замонашен је у манастиру Лепавини. У Загребу га је г. 1861. блаженоупокојени епископ Стефан Крагујевић о празнику Богојављења рукоположио за ђакона, а првога дана Духова за презвитера. Год. 1870. позвао је промисао Божји о. Амвросија опет оној истој часној трпези, са које је примио први „залог“ Господа Исуса Христа, и ето он на њој већ 31. годину приноси Богу бескрвну жртву, и моли се за стадо своје, које, хвала милом Богу, пред очима његовим с дана у дан у сваком погледу напредује. Милостиви Бог је о. Амвросија и поред тешке градске пастирске службе очувао у крепком здрављу и са свежим силама, па ће се зато његови парохијани, многобројни пријатељи, а и много захвално срце помолити Богу, да им га и на даље уздржи у таковом здрављу, да може још дugo послужити Богу, цркви својој светој и напретку милога свога народа српскога. Господи ослышши љх!

(Стечај за православног духовника у Лепоглави.) Епархијска Конзисторија Пакрачка распи-

сала је стечај на место православног духовника земаљске казионице у Лепоглави, на који се стечај упозорују свештеници, који би на то место хтели компетовати.

(Избор пароха.) За пароха у Великој Кикиндизабран је једногласно досадањи ђакон тамошњи Петар Симић.

У Србији

(Велика Школа.) Пошто је Ђуба Ковачевић, професор српске историје на Великој Школи у Београду, постављен за српског министра просвете и црквених послова, то је у филозофском факултету упражњена катедра за историју српскога народа, на коју је министарство просвете расписало натеџај и позвало сва компетентна лица, да се са потребним документима јаве министарству просвете најдаље до 15. (28.) јуна о. г. — За професора Велике Школе у Београду постављен је Јован Жујевић, бивши професор Велике Школе и признати наш научењак. — Др. Драгољуб Павловић, ванредни професор Велике Школе изабран је у седници академског савета за редовног професора опште историје.

Читуља.

† Презвитер Дамјан Бришић,
конзисторијални биљежник Пакрачки

преминуо је у Пакрацу дана 3. (16.) маја ове године послије дуге и тешке болести. Рођен је у Сјеверину 28. јула 1873. године. Гимназију полазио је у Беловару, Новом Саду и у Осијеку, где је 1892. г. положио испит зрелости. Од 1892. до 1896. г. полазио је богословско училиште у Карловцима, које је са одличним успјехом завршио и као завршени богослов именован је био од Његовог Високопреосвештенства, господина Мирона, епископа Пакрачкога, 1. октобра 1896. године конзисторијалним биљежником Пакрачким, коју је службу са потпуним разумевањем и на задовољство својих претпостављених вршио до смрти своје. Године 1897. рукоположен је, и то 22. децембра за ђакона, а 23. децембра за презвитера и као свештеник одликовао се као врло добар проповједник. Тијело врлога покојника опојано је дана 5. (18.) маја о. г. послије божествене литургије у катедралној цркви Пакрачкој и при опијелу чинодјејствовали су и то: Атанасије Зорчић, протопрезвитер и парох Пакрачки, Лука Комленић, ум. парох Новотопољски, Лука Поповић, парох Кусоњски, Милан Бркановић, парох Каменски, Велимир Бузацић, парох Бучки, Стеван Поповић, парох Кукуњевачки, Мирко Продановић, парох Чаглићки, Милан Стонић, парох Уљанички, Јован Константиновић, катихета и професор срп. учит. школе, Панта Љикићки, капелан Пакрачки и

протођаконом Матрођаном Рајићем. Са покојником опростили се са кратким и смишљеним беседама, и то у цркви катихета Јован Константиновић, а над гробом професор Јован Ј. Кнежевић. Опцијелу су присуствовали и до вјечне куће незаборављеног покојника отиристили високопреосвећени господин епископ Дијакон Мирон, римокатоличко мјестно свештенство, чиновништво свију области, ученици основне и срп. Учитељске Школе са учитељским и професорским зборовима и многи пријатељи покојникови, коме нека је лака прва земља и вѣчна памћь!

Јавна захвала.

Приликом смрти нашег милог и никад непрежаљеног оца, деде, таста, свекра и шогора

† Константина Лучића

пароха Сусечког

свима онима, који нам лично, писмено и бројавно своје саучешће изразише, те унесколико ублажише бол и тугу нашу, изјављујемо овим путем нашу најтоплију благодарност.

Понаособ нека је хвала високопречасном г. Јовану Јеремију окружном проповеднику карловачком, те пречасном г. Георгију Максимовићу пароху черевићком, који се лепим и дирљивим говором у св. храму са милим нам покојником у име свептенства опростише, као и пречасној г. Гедеону Петанку админ. свилошком, Доротеју Јовановићу намеснику раковачком, Јустину Којићу адм. банопитарском, Јовану Козобарићу пароху илочком, Леониду Огризовићу јеромонаху беочинском, Милану Протићу адм. нештинском и Мелентију Бабићу Ђакону беочинском — на чинодјејству при погребу.

Захваљујемо не мање местном и околном учитељству и грађанству, који у великом броју при погребу учествоваху, а нарочито г. Јовану Цвејићу равнајућем учитељу сусечком, који се на гробу утешним и лепим говором од драгог покојника опростио, у име грађанства, учитељства и школске омладине, као и учитељу сусечком г. Михајлу Остојићу, који је са певачким друштвом при опелу и спроводу учествовао.

Искрену хвалу и благодарност изриченој овоместној сусечкој црквеној општини и свима Сусечанима, који нам на услугу стајаху, да милог покојника из Черевића у Сусек пренесемо и који свог добrog тридесетседамгодишњег пароха до вечне му куће испратише.

Још једном свима од срца хвала!

У Сусеку, 15. (28.) априла 1901.

Ожалошћена породица.

Нове књиге.

Изашла је из штампе нова књига: **Студије и критика ка психофизички монизам**, докторска дисертација. Написао **Др. фил. Бошко Петровић**, свршени богослов. Срп. Карловци. Српска Манастирска Штампарија 1901. Цена 1 круна или 1 динар 30 парара.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 251. К. 139. ех 1901.

28 3-3

СТЕЧАЈ.

На мјесто православнога духовника кр. каноне у Јепоглави са платом од 2200 Круна и правом промакнућа у више плаћевне степене IX, чиновног разреда и стан у нарави.

Молитељи имају своју на високу кр. хрв. слав. далм. земаљску владу, одио за правосуђе у Загребу управљену и ваљано обложену молбеницу поднијети овамо најдаље до 15/28. Маја 1901., и то они ван Епархије ове преко надлежне Епархијске Консисторије своје.

Из сједнице Епархијске Консисторије.

У Пакрацу 19. Априла (2. Маја) 1901.

Мирон с. р.
Епископ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС 34 2-2

Срп. прав. цркв. општина у Товаришеву, на основу закључка скунштинскога (бр. 38 3/V ех 1901) расписује дражбу на мањак, ради зидања две нове школе, под једним кровом.

1 зидарски посао	2 800	круна
2 дунђерски посао	870	"
3 столарски и браварски посао	2.592	"
4 лимарски посао	30	"
5 ковачки посао	110	"

Свега 6-402 круна.

Сав материјал осим столарског приправиће општина.

Дражба ће се одржати 3 јуна по нов. кал 1901 год. у 2 сата по подне.

Дражбоваће се на целокупни посао и на сваку поједину радњу.

Дражбеници имају пре почетка дражбе 10% пиншманлука положити, што ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

Општина задржава себи права издавати горе наведене радње према поверењу.

Ближи услови и нацрти могу се видети код потписаног перовоће до дана дражбе.

У Товаришеву 3/V ех 1901.

Милорад Борђошки
перовоћа.

Јоша Станоев
председник.

Бр. Е. К. 109. ex 1901.

31 3-3

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију III. класе у Јасеновцу, пропорезвитерат Костајнички.

Рок компетовању траје до 17/30 маја 1901.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 12/25 априла 1901.

Михаилъ с. р.
епископ.

СТЕЧАЈ. 29 3-3

Срп. православна црквена општина у Срп. Чанаду одржаће 13-тог (26-тог) Маја т. г. после подне у 2 сата дражбу за оправку своје свете цркве, — предрачунска свита износи: за Зидарски рад и материјал 1363 К 80 п. Дрводељски рад и материјал 1398 К; Лимарски рад и материјал 1381 К 60 п. Моловање унутрашњост свете цркве 1400 К; Дрворезачки и златарски рад 1600 кр. Столарски рад и прање 132 К. свега сума 7275 К 40 п. Сваки дражбеник дужан је 10% као пишманлук уз писмену или усмену понуду приложити.

Унапред примећује се, да ће се само оснобљени стручњаци дражби припустити.

Општина задржава себи права коме ће овај посао да преда и после дражбе, прорачун и условија можеду се и пре означеног дана код подписаног видити.

Из седнице црквеног одбора држане дана 22 априла т. г.

Душан Зарић
пр. первовођа

Александар Зарић
председник цркв. општине.

СТЕЧАЈ 36 1-3

на учитељско место у Нађфали са платом: у готовом новцу 800 круна, у име огрева 40 круна, за држање пофторне школе 80 круна, 4 ланца ораће земље и $\frac{1}{2}$ ланца баште на које је учитељ дужан све терете сносити; са прописаним станом и баштом и са петогодишњим доцлатком од 100 круна годишње. Дужности прописане, рок стечаја шест недеља после првог уврштења.

Из седнице Школског Одбора, држане у Нађфали дана 9. (22). Маја 1901. год.

Радивој Којић
перовођа.

Ђока Петков
председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира. Претплата, огласи, стечајеви и рекламије шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловцима. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Срп. Карловцима. 1901. — 290.

Број 478 К. 165. ex. 1901.

27 3-3

СТЕЧАЈ.

Исписује се стечај на парохију у Новоселјани IV., разреда.

Ваљано обложене молбенице имају се надлежним путем најдаље до 15/28. Маја 1901., потписаној консисторији поднijети.

Из сједнице Епархијске Консисторије.

У Пакрацу 19. Априла (2. Маја) 1901.

Мирон с. р.
Епископ.

М. III. О. Бр. 4/1 ex 1901.

32 3-3

СТЕЧАЈ.

На основу одобрења и потврде Славног Епархијског Одбора бачког од 9/22. Апр. о. г. Бр. 625/127 — овим се расписује стечај на учитељско звање у срп. правосл. вероисповедној шесторазредној мешовитој школи у Шандору.

Плата учитељева је:

1. У готовом новцу 480 К осим тога 80 кр као награда за повторну школу.
2. 18 јутара 217 кв. хв. ($\frac{1}{2}$ сесије) земље.
3. $\frac{1}{2}$ ланца (1271 кв. хв.) виноградске земље.
4. 4906 кв. хв. пањачке земље.

На сву ову земљу учитељ плаћа све терете.

5. Слободан стан од 3 собе (од којих су 2 патосане) осим тога кујна, комора, штала и шупа, и уз стан башта од 652 кв. хв.

Од сваког укопа већег, где позван буде 2 К од мањег по 1 К а од парастиоса 1 К (до сада има 16 завештајних).

Учитељу у дужност спада по пропису Школске Уредбе, од 1872. децу у свима предметима обучавати. При нужним богослужењима у цркви појати, те и децу црквеном појању обучавати.

Добри појци имају првенство, те би лично пријава за препоруку служила.

Од учитеља се захтева, да је и из мађарског језика испит са добрым успехом положио.

Рок стечају траје 6 недеља од првог уврштења у „Срп. Сион“ (до 10/23. Јуна).

Компетентни имају своје добро устројене молбенице на овомесни Школски одбор слати.

Из седнице месног Школског Одбора држане у Шандору 22. Апр. (5. Маја) 1901. (Бачка, II. п. у Месту).

Лаза Поповић
пер. вођа.

Гига Мијатов
председник.